

اساس کار در تفسیر روایی، تحلیل اطلاعات موجود در بطن روایات است

با توجه به امکانات نرم افزاری، امکان سندیابی و بررسی اصالت روایات نیز فراهم شده است؛ گردآوری این اطلاعات تحلیل نشده، ابتدای کار است و اساس کار در تفسیر روایی، تحلیل اطلاعات و استخراج عام و خاص، مطلق و قید و مجمل و مبین از بطن این روایات است.

با توجه به امکانات نرم افزاری، امکان سندیابی و بررسی اصالت روایات نیز فراهم شده است؛ گردآوری این اطلاعات تحلیل نشده، ابتدای کار است و اساس کار در تفسیر روایی، تحلیل اطلاعات و استخراج عام و خاص، مطلق و قید و مجمل و مبین از بطن این روایات است.

حجت الاسلام والمسلمین مهدی رستم‌نژاد، عضو هیئت علمی جامعه المصطفی العالمیه، در گفتگو با خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا)، به پرسش‌هایی در خصوص تکامل تفاسیر روایی و بررسی سندی روایات پاسخ داد.

وی اظهار کرد: با توجه به امکانات نرم افزاری و جستجوی راحتی که فراهم شده است، امکان سندیابی و بررسی اصالت روایات نیز فراهم شده است. سندیابی به این معناست که به وسیله امکانات و نرم‌افزارهای مخصوص، روایاتی را که به حسب ظاهر سندی ندارد یا سند آنها در متن ذکر نشده، مورد بررسی قرار دهیم.

رستم‌نژاد در ادامه صحبت‌های خود به ذکر مثال پرداخت و اضافه کرد: به عنوان مثال در تفسیر عیاشی و تفسیر علی‌بن‌ابراهیم قمی، از قدمای اصحاب ما روایاتی ذکر شده، ولی سندی ندارند و ما می‌توانیم با استفاده از امکانات نرم‌افزاری به آسانی سند این‌گونه روایات را بیابیم. بسیاری از روایاتی که ظاهراً سندی ندارد، مستند هستند که سند و طریق آن در کتب دیگر وجود دارد. علی‌بن‌ابراهیم قمی، استاد شیخ کلینی بوده‌اند که برخی از روایات ایشان را شیخ کلینی در اصول کافی با سند آورده‌اند. بنابراین بازسازی سندی از جمله کارهایی است که ما می‌توانیم تا حد زیادی در تفاسیر روایی داشته باشیم.

رستم‌نژاد افزود: روایاتی که صدورشان از ناحیه معصومین ثابت شد، می‌بایست تحلیل شوند و مهم‌ترین نکته همین‌جاست. چرا که گردآوری اطلاعات تحلیل نشده، ابتدای کار است و اساس کار، تحلیل اطلاعات است. به این معنا که بیابیم از بطن این روایات عام و خاص، مطلق و قید و مجمل و مبین را استخراج کرده و گونه‌شناسی روایات و طبقه‌بندی آنها را مورد توجه قرار دهیم.

وی ادامه داد: نکته دیگری که اینجا اهمیت دارد، این است که روایات تفسیری صادر شده از معصومین، روش‌مند هستند و این امکان شناخت روش تفسیری معصوم را به ما می‌دهد، همان‌طور که علامه طباطبایی در خصوص روش تفسیری قرآن با قرآن بیان داشته‌اند که این روش را از امام معصوم و روایات اهل بیت (ع) فراگرفته‌ایم. دیگر روش‌های تفسیری هم به این صورت به نوعی فراگرفته شده از اهل بیت (ع) هستند.

عضو هیئت علمی جامعه المصطفی العالمیه با تأکید بر پیوستگی قرآن و اهل بیت (ع) و روایات معصومین (ع) با یکدیگر، اظهار کرد: روایات اهل بیت (ع) را نمی‌توان جزایری دور از هم دانست، بلکه همگی تشکیل‌دهنده یک خانواده هستند که این مطلب از بطن خود روایات قابل برداشت است.

وی در خصوص تفاوت‌های روایات به کار رفته در تفاسیر شیعه و اهل سنت، گفت: تفاوت عمده‌ای که بین روایات شیعه و اهل سنت وجود دارد، این است که عمده روایات تفسیری اهل سنت که از صحابه و تابعین نقل شده‌اند و حجم بسیاری را شامل می‌شود، اکثراً روایات معناشناسی است که به واژه‌ها پرداخته‌اند و ظاهر را معنا می‌کنند. این در حالی است که روایات صادره از اهل بیت معصومین (ع) مراد و منظور را بیان می‌کنند و تنها به معنای لفظی نمی‌پردازند که پرداخت به این مسئله و تحلیل جامع روایات اهل بیت فواید بسیاری برای اهل فن به همراه دارد.

رستم‌نژاد در خصوص ضرورت پرداخت به تفسیرهایی روایی، گفت: در باب این مسئله می‌توان به حدیث مشهور ثقلین که بین شیعه و اهل سنت تواتر و اعتبار دارد، اشاره کرد. یکی از محورهای مهم به کار رفته در این حدیث متواتر، بحث هدایت و ضلالت است؛ «اگر به هر دو تمسک کنید، گمراه نمی‌شوید"؛ حضرت رسول (ص) رستگاری و نجات مسلمین و عدم گمراهی آنها را منوط به تمسک به اهل بیت عصمت و طهارت (ع) و قرآن دانسته‌اند.

این پژوهشگر قرآنی افزود: در واقع می‌توان گفت روایت مفسر آیه است. قرآن کریم ذاتاً بیانگر تبیان است، اما بیانگری به

رسول الله(ص) سپرده شده است. اگر بیان معصوم(ع) را نادیده بگیریم، در واقع قرآن را هم نادیده گرفته ایم. دسترسی به ظواهر آیات قرآن برای بسیاری امکان پذیر است، اما درك ژرفای قرآن، همان گونه که خداوند فرموده، به عهده پروردگار و راسخان در علم است و راسخان در علم همان ائمه معصومین(ع) هستند.

حجت الاسلام رستم نژاد در پایان، ضمن اشاره به اهمیت مراجعه به معصومین در تفسیر، گفت: آموختن روش و فهم معانی عمیق و عدم انحراف در تفسیر، جز با مراجعه به روایات اهل بیت(ع) امکان پذیر نیست. زمانی که تفسیر به رأی درمورد قرآن ممنوع می شود، به آن معنا است که قرآن ممکن است در معرض تفسیر به رای قرار بگیرد و بسیاری از مذاهب باطل و بدعت گذاران از طریق تفسیر به رأی، برای خود استدلال و دلیل می آورند.

وی ادامه داد: اگر روایات اهل بیت(ع) نادیده گرفته شود، قرآن کریم مورد سوءاستفاده در تفسیر قرار می گیرد که ضرورت توجه به احادیث ائمه معصومین(ع) در تفسیر قرآن کریم در زمان کنونی بسیار احساس می شود، زیرا دسترسی به امکانات و منابع کار را بسیار هموارتر کرده است. در زمانه کنونی که القای شبهات و جنگ فرهنگی در جریان است، پیداست که اگر در این فضا، قرآن و اهل بیت(ع) را در کنار هم نبینیم، بدیهی است که دچار گمراهی می شویم.